

**ТАКТИЧНІ УМОВИ ЕФЕКТИВНОСТІ ПРОВЕДЕННЯ ОГЛЯДУ
МІСЦЯ ПОДІЇ ПРИ РОЗСЛІДУВАННІ КРАДІЖОК
ІНДИВІДУАЛЬНОГО МАЙНА, ВЧИНЕНИХ У СІЛЬСЬКІЙ
МІСЦЕВОСТІ**

Загальні положення тактики слідчого огляду включають у себе тактичні прийоми, способи та етапність огляду, а також принципи фіксації його результатів. Нами було виділено наступні тактичні умови, що спрямовані на ефективне проведення огляду місця події у провадженнях по крадіжкам індивідуального майна, вчинених у сільській місцевості, зокрема: збереження цілісності обстановки до початку огляду; своєчасність та невідкладність його проведення; повнота, об'єктивність та послідовність огляду; керівна роль слідчого під час проведення огляду; обов'язкова участь не менше двох понять; добровільна згода власника або ухвала слідчого судді на проведення огляду у житлі чи іншому володінні особи; застосування необхідних технічних засобів; своєчасне використання знань спеціаліста; проведення огляду виявлених об'єктів на місці проведення слідчої дії; використання у необхідних випадках службово-розшукової собаки.

Розглянемо детальніше зазначені вище умови, необхідні для ефективного розслідування крадіжок індивідуального майна, вчинених у сільській місцевості.

Збереження цілісності обстановки до початку огляду. Це одна із основних вимог для проведення огляду, оскільки забезпечує збереження інформації, що міститься у матеріальних слідах. Із-за незнання важливості збереження обстановки вчинення злочину до приїзду слідчо-оперативної групи, потерпілий та інші особи, які з'явилися на місці вчинення злочину, шляхом затоптування знищують слідову картину злочину. Тому при отриманні повідомлення про вчинений злочин, оперативний черговий пояснює заявникові про необхідність здійснення охорони місця події. Після прибуття на місце події слідчий також діє по можливості збереження слідової картини, визначивши межі огляду та виставивши охорону.

Своєчасність та невідкладність проведення огляду. Вказана умова обумовлена змінністю зовнішнього світу і неможливістю точного відтворення тієї ж обстановки. Законодавством також врахована ця особливість, передбачивши ч. 3 ст. 214 КПК України, що огляд місця події у невідкладних випадках може бути проведений до внесення відомостей про кримінальне правопорушення до ЄРДР, яке здійснюється негайно після завершення огляду. Під невідкладними слід розуміти такі випадки, коли зволікання з оглядом може призвести до негативних наслідків для кримінального провадження - зникнення слідів кримінального

правопорушення, об'єктів, які можуть стати згодом речовими доказами, зміни обстановки тощо [1, с. 604].

Повнота, об'єктивність та послідовність огляду. Повнота передбачає максимальне виявлення, фіксацію, вивчення та оцінку фактичних даних з урахуванням усіх можливих версій. Об'єктивність огляду означає, що висновки і судження слідчого не підлягають фіксації в протоколі огляду. Всі дії слідчого відображаються в протоколі огляду місця події у тій послідовності, в якій проводився сам огляд, та у тому вигляді, в якому виявлене спостерігалось на момент огляду.

У провадженнях по крадіжкам індивідуального майна, вчинених у сільській місцевості, місце вчинення злочину, на відміну від крадіжок, вчинених у місті, нерідко має більшу за площею територію, на якій локалізуються сліди злочину (ділянки дороги, вулиці, подвір'я і т.п.). З метою ефективного проведення огляду витрачається велика кількість часу, тому необхідно дотримуватися як раціональної достатності, так і ретельності та повноти у вивченні інформації та її оформленні.

Керівництво слідчо-оперативною групою на місці події здійснює слідчий. Згідно норм кримінального процесуального законодавства огляд місця події здійснюється слідчим. Оперативні працівники мають право проводити огляд за письмовим дорученням слідчого (п. 3 ч. 2 ст. 40 КПК України). Під час виконання доручень слідчого співробітник оперативного підрозділу користується повноваженнями слідчого (ч. 2 ст. 41 КПК України). Слідчий визначає порядок проведення огляду, його вказівки мають бути спрямовані на забезпечення повноти, всебічності й об'єктивності огляду і є обов'язковими для всіх осіб, що присутні чи беруть участь у ньому.

Обов'язкова участь не менше двох понять під час проведення огляду незалежно від застосування технічних засобів фіксування вказаної слідчої дії. Понятими не можуть бути потерпілий, родичі підозрюваного, обвинуваченого і потерпілого, працівники правоохоронних органів, а також особи, зацікавлені в результатах кримінального провадження (ч. 7 ст. 223 КПК України). Однією із важливих проблем у сільській місцевості є залучення понять при огляді місця події. Це пов'язано із особливостями демографії населення, їхніми мікросоціальними зв'язками, малонаселеністю чи взагалі безлюдністю. У таких випадках необхідно ще до виїзду на місце події подбати про участь понять у слідчій дії. Також слід залучати потерпілих до проведення огляду, оскільки вони зможуть допомогти у визначенні змін, внесених у обстановку в результаті вчинення крадіжки, кількісно-якісні характеристики викраденого майна, належність виявлених слідів на місці вчинення злочину до самої події.

Добровільна згода особи, яка володіє житлом чи іншим володінням, або ухвала слідчого судді на проведення огляду (ч. 1 ст. 233 КПК України). У законі не вказана, у якій формі має бути викладена добровільна згода особи, яка є володільцем житла. Уявляється, що така форма згоди має бути

письмовою. Також можна зазначити про добровільну згоду особи у протоколі огляду, засвідчивши згоду підписом власника [1, с. 589].

Своєчасне використання знань спеціаліста. Ч. 3 ст. 237 КПК України зазначає, що «з метою одержання допомоги з питань, що потребують спеціальних знань, слідчий, прокурор для участі в огляді може запросити спеціалістів» [2]. Як спеціалісти в умовах сільської місцевості можуть залучатися криміналіст, біолог, агроном, зоолог, ветеринар та ін.

Застосування необхідних технічних засобів. Одним із важливих умов ефективного розслідування являється застосування учасниками слідчо-оперативної групи належних засобів криміналістичної техніки. Це дозволить вирішувати задачі огляду місця події, та проводити попередні експрес-дослідження на цьому місці.

Проведення огляду виявлених об'єктів на місці проведення слідчої дії. Сліди злочину, інші речі та документи, виявлені при огляді, повинні бути негайно оглянуті на місці, про що зазначається в протоколі. Водночас законодавець зазначає, що у разі якщо огляд речей і документів на місці здійснити неможливо або їх огляд пов'язаний з ускладненнями, вони тимчасово опечатуються і зберігаються у такому вигляді доти, доки не буде здійснено їх остаточні огляд і опечатування (ч. 5 ст. 237 КПК України).

Використання у необхідних випадках службово-розшукової собаки. Перед початком детального огляду необхідно застосовувати службово-розшукову собаку для визначення шляху підходу та відходу злочинця, для його розшуку «за гарячими слідами», також для виявлення речей та інших предметів, що містять запахові сліди злочинця.

Список використаних джерел:

1. Кримінальний процесуальний кодекс України. Науково-практичний коментар : у 2 т. Т. 1 / О. М. Бандурка, Є. М. Блажівський, Є. П. Бурдоль та ін. ; за заг. ред. В. Я. Тація, В. П. Пшонки, А. В. Портнова. - Х. : Право, 2012. - 768 с.

2. Кримінальний кодекс України від 05.04.2001 р. (станом на 14.05.2015 р.) // [Електронний ресурс]. - Режим доступу:

<http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/2341-14>